

УДК 632.92:630*443.3

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІСОВІДНОВЛЕННЯ
В УМОВАХ ВІЙНИ НА ЛІСОПОКРИТИХ ПЛОЩАХ
ФІЛІЇ ОВРУЦЬКЕ СПЕЦІАЛІЗОВАНЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО
ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ»**

Левченко В. Б¹., кандидат сільськогосподарських наук, доцент,
Ганжалюк Т. С²., **Гуржій Р. В³.** здобувач (hurhii@i.ua)

^{1,2}Малинський фаховий коледж, м. Малин

³Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Лісовідновлення на територіях, що постраждали в результаті ведення війни є пріоритетним напрямом у стратегії подальшої відбудови і розвитку лісогосподарської галузі України [1]. Особливо це актуально в умовах Філії Овруцьке спеціалізоване лісове господарство ДП «Ліси України». Причинами тому стали знищені авіаційними, ракетними, артилерійськими ударами, а також пересуванням ворожої техніки, облаштуванням різних укріплень, фортифікаційних споруд не лише лісові культури, а й пристигаючі та стиглі соснові, сосново-дубові та сосново-березові деревостани різних вікових груп [2]. В цілому за період воєнних дій окупантів на територіях лісокористувань Філії Овруцьке спеціалізоване лісове господарство ДП «Ліси України», лісових насаджень було пошкоджено до межі припинення росту та знищено на площі більше 843,2 га, при чому 123,3 га з яких це лісові культури. Тому актуальним питанням є лісовідновлення цих насаджень після проведення комплексу заходів щодо розмінування, де активації боєприпасів, прибирання залишків знищеної техніки тощо [3].

Після завершення військових дій в лісорослинних умовах А₁, В₂ С₂₋₃ Виступовицького та Журбеського лісництв Філії Овруцьке спеціалізоване лісове господарство, спостерігається значне збагачення торф'яних ґрунтів зольними елементами [4]. Причиною того стали локальні лісові пожежі внаслідок застосування різних видів боєприпасів, в тому числі і запалювальних [5]. Підтвердженням цього є якісна характеристика ґрунтових генетичних

горизонтів, наявність кропиви як індикатора зольних елементів в живому надґрунтовому покриві, а також досить слабе проективне покриття трав'яно-чагарниковою рослинністю. Загальна кількість сходів самосіву сосни звичайної з 2022 року на початковому етапі лісовідновлювальних процесів після закінчення воєнних дій в умовах раніше закладених для проведення лісопатологічного моніторингу пробних площах, нами було визначено в межах 9,3-10,5 тис. шт./га (таблиця 1). Особливо інтенсивно цей процес відбувався за рахунок хвойних деревних видів. На долю сосни звичайної в природному поновленні припадало 75%.

Таблиця - Природне поновлення на територіях після воєнних дій в умовах Виступовицького та Журбеського лісництв Філії Овруцьке спеціалізоване лісове господарство ДП «Ліси України»

№ п/п	Тип лісорослинних умови	Кількість природного поновлення в розрізі груп порід, тис. шт./га.		
		хвойних	широколистяних	всього:
1.	A ₁	10,5	7,4	17,9
2.	B ₂	8,4	9,2	17,6
3.	C ₂₋₃	6,3	10,4	16,7
4.	A ₁	9,3	6,8	16,1
5.	B ₁	7,2	8,1	15,3
НІР ₀₀₅		0,21	0,24	0,16

Поява сходів та розвиток самосіву сосни звичайної на територіях ведення воєнних дій ще не гарантує її досить повної участі в подальшому лісовідновленні. Перша генерація сосни звичайної віком 1-2 роки може випасти внаслідок затінення трав'яним покривом і листяними деревними видами, або через відмирання верхівкових бруньок під дією ранніх заморозків. Слід також відмітити, що на пробних площах де спостерігався масовий відпад сосни звичайної, ареал заповнювала береза повисла і тополя тремтяча. На заболочених ділянках проходило природне поновлення вільхою чорною.

За результатами моніторингових досліджень раніше закладених пробних площ нами було встановлено, що для проведення лісовідновлення в умовах A₁, B₂, C₂₋₃ Виступовицького та Журбеського лісництв Філії Овруцьке спеціалізоване лісове господарство ДП «Ліси України», найбільш оптимальним та безпечним

способом на площах де проводились воєнні дії є природне поновлення сосни звичайної. Визначено, що заліснення знищених воєнними діями деревостанів в умовах С₂₋₃ Виступовицького та Журбеського лісництв, найбільш оптимально проводити березою повислою, тополею тремтячою, вільхою клейкою які в подальшому будуть мати значну продуктивність.

Перелік посилань

1. Болотов О.В. Оцінка ефективності регіонального лісорозведення з врахуванням процесів лісовідновлення. Київ. 1999. С. 20–25.
2. Соколов В. А. Структура та динаміка лісовідновлення в Україні. Харків. ВО Наука. 2020. 168 с.
3. Сладковський Г. П. Веремеєнко С. І. Раціональне використання та охорона лісових земель. Рівне. РДТУ. 2021. 116 с.
4. Ткачук В. І. Проблеми вирощування сосни звичайної на Правобережному Поліссі. Житомир. Волинь. 2014. 464 с.
5. Шмідт В. Е. Природне і штучне поновлення лісів Українського Лівобережжя, Луганської та Донецької областей після бойових дій. Праці по лісовій дослідній справі в Україні. Харків. УкрНДІЛГА. 2020. 236 с.